

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс: 7038 3793. Цахим шуудан: khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

2024.08.02 № 01/688
танай _____ -ны № _____ -т

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРБУЛАГ
СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
ХОРООНЫ ДАРГА С.АЮУШЖАВ
ТАНАА

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Монгол Ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Монгол Ардын намын хорооны ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлага болон холбогдох хууль, тогтоомжид тус тус нийцсэн байна.

Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Монгол Ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр (13. хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Монгол Ардын намын хороонд.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Сонгуулийн хороонд.

Хавсралт 13. хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР

МОНГОЛ АРДЫН НАМ

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРБУЛАГ СУМЫН
ИТХ-ЫН 2024 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР

АГУУЛГА:

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 1.1. ЭРҮҮЛ МЭНД
- 1.2. БОЛОВСРОЛ
- 1.3. СОЁЛ СПОРТ
- 1.4. НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ, ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

- 2.1. ХАА-Н ҮЙЛДВЭРЛЭЛ
- 2.2. ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭРЖИЛТ
- 2.3. ТӨСӨВ САНХҮҮ, СТАТИСТИК
- 2.4. АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

ГУРАВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО:

ДӨРӨВ. ДЭД БҮТЭЦ, СУМЫН ТӨВИЙН ТОХИЖИЛТЫН БОДЛОГО:

- 4.1. ДЭД БҮТЭЦ
- 4.2. СУМЫН ТӨВИЙН ТОХИЖИЛТ

ТАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО:

Сумын МАН-ын хорооны Тэргүүлэгчдийн

2024 оны ....р сарын ....өдрийн .....р тогтоолоор батлав.

**Арбулаг сумын ИТХ-ын 2024 оны сонгуульд МАН-аас
дэвшүүлж буй мөрийн хөтөлбөр**

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮНДЭСЛЭЛ:

- ✓ Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль
- ✓ Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль
- ✓ МУ-ын алсын хараа – 2050 хөгжлийн хөтөлбөр
- ✓ Хөгжсөн Хөвсгөл 2030 хөтөлбөр
- ✓ Хөвсгөл аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл
- ✓ 2024 оны УИХ болон аймгийн ИТХ-ын сонгуульд МАН-аас дэвшүүлсэн мөрийн хөтөлбөр.
- ✓ Тариалан сумын ард иргэдийн санал.

УРИА: “ХӨГЖСӨН СУМЫН ТӨЛӨӨ ХАМТДАА”

ЗОРИЛГО: Орон нутгийнхаа хөгжлийг хурдасгаж, иргэдийнхээ амьдралын чанарыг дээшлүүлж, жишиг сум болоход чиглэгдэнэ.

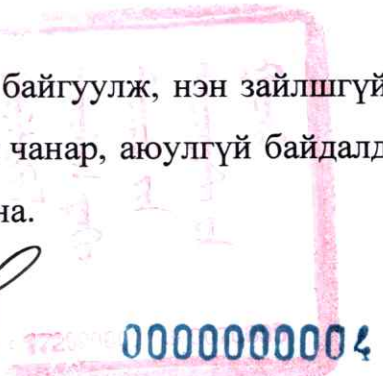
НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Хүний хөгжлийн цогц бодлогыг хэрэгжүүлэнэ.

1.1. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТАЛААР:

- 1.1.1. Орон нутгийн төр, хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудыг бэхжүүлж, эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үр дүнг дээшлүүлж, чадварлаг, ёс зүйтэй хариуцлагатай хүний нөөцийг төлөвшүүлэнэ.
- 1.1.2. Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлэгийн үзлэгийн хамрагдалтыг нэмэгдүүлж, эрүүл мэндийн салбарт цахим шилжилтийг эрчимжүүлэнэ.
- 1.1.3. Эрүүл амьдралын хэв маягийг дэмжсэн дасгал хөдөлгөөн, спорт, нийтийн биеийн тамираар хичээллэх, эрүүл зөв хооллох, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх нийгмийн эрүүл мэндийн үйлчилгээг орон нутагт үр дүнтэй зохион байгуулана.
- 1.1.4. “ЭЛЭГ БҮТЭН МОНГОЛ” “ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ ШҮД” “УМАЙН ХҮЗҮҮН ХАВДАРГҮЙ МОНГОЛ” хөтөлбөрүүдийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэнэ.
- 1.1.5. Эрүүл мэндийн төвийн 24 ортой эмнэлэгийн барилгыг ашиглалтанд оруулах, эмнэлэгийн багаж, тоног төхөөрөмж, хатуу зөөлөн эдлэлийг стандартын дагуу болгохыг чухалчилана.
- 1.1.6. Эрүүл мэндийн яаралтай тусламжид шаардлагатай техник хэрэгсэлээр хангаж, бүрэн тоноглогдсон орчин үеийн яаралтай түргэн тусламжийн машинтай болгох талаар асуудлыг холбогдох газарт тавина.
- 1.1.7. Эмнэлэгийн ажиллагсадын нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулах, тэднийг гадаад дотоодын чадавхижуулах, мэргэшүүлэх сургалтуудад хамруулахыг дэмжинэ.
- 1.1.8. “Эмийн зохистой хэрэглээ” аяныг жил бүр зохион байгуулж, нэн зайлшгүй шаардлагатай эмийн хангалтыг нэмэгдүүлж, эмийн чанар, аюулгүй байдалд тавих, иргэд олон нийт төрийн хяналтыг сайжруулана.

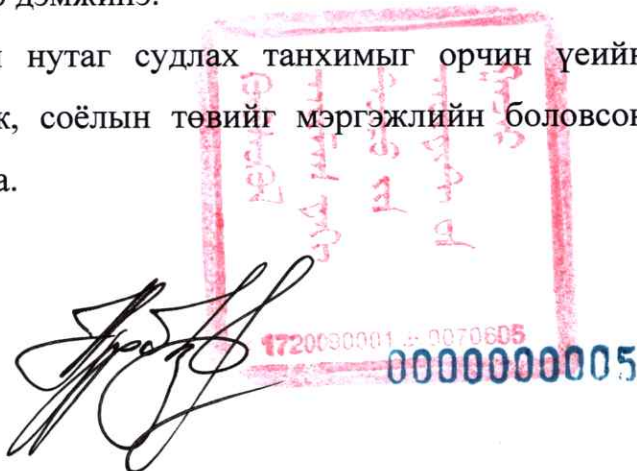

1.2. Боловсролын талаар:

- 1.2.1. Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдвал зохих хүүхдүүдийг бүрэн хамруулж, анги дүүргэлтийг стандартын түвшинд байлгана.
- 1.2.2. Хүүхэд харах үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, яслийн үйлчилгээг сэргээнэ.
- 1.2.3. Цэцэрлэгийн 90 хүүхдийн барилгад их засвар хийж, гадна талбайн орчны тохижилт, тоглоомжуулалтыг нэмэгдүүлэх, талаар холбогдох газруудад тавина.
- 1.2.4. Багш нарын ажлын бодит үнэлэмжийг нэмэгдүүлж, тэднийг гадаад дотоодын сургалтанд хамруулан чадавхижуулах, сургуулийг сэтгэл зүйч, цэцэрлэгийг нийгмийн ажилтантай болгох асуудлыг мэргэжлийн байгууллагуудад тавина.
- 1.2.5. Цэцэрлэгийн хүүхдийн хоол болон сургуулийн үдийн хоолны стандарт, чанарт өөрчлөлт гаргах, орц найрлагыг нэмэгдүүлэх, шим тэжээл, амин дэмээр баялаг хоол, сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр үйлчлэхийг зорино.
- 1.2.6. “Монгол хүн” бэлтгэх бодлогын хүрээнд албан бус боловсролын төвийг ЕБС-ийн дэргэд байгуулах, түүнд хамрах хүрээг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.7. Хичээлээс гадуурхи хүүхдийн сонирхол авьяас чадварыг хөгжүүлэх сонгон, секц, дугуйлангийн үйл ажиллагааг дэмжиж өргөжүүлэнэ.

1.3. Соёл, спортын талаар:

- 1.3.1. Соёл спортын салбарын материаллаг орчин, нөхцлийг дээшлүүлж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, хөгжмийн зэмсэг, спортын хэрэглэлийн хангалтыг сайжруулахыг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.3.2. Нийтийн номын сан болон орон нутаг судлах танхимыг орчин үеийн шаардлагад нийцүүлэн тохижуулж, соёлын төвийг мэргэжлийн боловсон хүчнээр бэхжүүлж, чадавхижуулана.

1720030001 8 0070605
0000000005

1.3.3. Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлж, соёлын биет ба биет бус өвийн мэдээллийн санг баяжуулж, хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулана.

1.3.4. Соёлын төв, соёл спортын цогцолборын барилгад их болон урсгал засвар хийж, үйлчилгээний орчин нөхцөлийг сайжруулан, соёлын төвийг LED дэлгэцтэй болгохыг дээд газарт нь уламжилана.

1.4. Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар:

1.4.1. Хүн амынхаа нийгмийн бүлэг /хүүхэд, залуучууд, ахмад настан, эхчүүд, эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд/ бүрт чиглэсэн хөгжлийн бодлого, хөтөлбөр, төслүүдийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэнэ.

1.4.2. Амьжиргааны баталгаажих түвшингээс доогуур орлоготой иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, ядуурлын түвшинг бууруулах бодлого баримтлана.

1.4.3. Төрөөс үзүүлж буй нийгмийн халамж, тусламж үйлчилгээг зөвхөн зорилтод бүлэгт чиглүүлж ажиллана.

1.4.4. Байгалийн баялагийн сангийн тухай хуулийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлж, иргэн бүрийн нэрийн дансны хуримталалыг арвижуулан, эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны асуудлаа шийдвэрлэх боломжийг бүрдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэнэ.

1.4.5. Хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, хамгаалалын үйлчилгээг сайжруулан гэр бүл, хүүхэд хөгжил хамгаалалын нийгмийн ажилтантай болохыг дэмжинэ.

1.4.6. “Нэг өрх-Нэг ажлын байр” бодлого баримталж, дундаж орлоготой өрхийн тоог нэмэгдүүлж, суманд 500-аас доошгүй ажлын байр шинээр бий болгож, ажилгүйдлийн түвшинг бууруулана.

0000000006

2.1.8. Дөрвөн улирлын хүлэмж, агуулах, зоорийн аж ахуй болон гахай, тахиа, өндөг, зөгийн аж ахуй эрхлэх үүсгэл санаачлагыг бодлогоор дэмжин хөгжүүлэнэ.

2.1.9. Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогын хүрээнд малын тэжээлийн үйлдвэрийг байгуулах бодлогыг баримталж, орон нутгийн өвс тэжээлийн нөөцийг бүрдүүлэх ажлыг хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллана.

2.1.10. Малчид, тариаланчид, ногоочдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлж, малын эмч, мал зүйч бэлтгэх бодлого баримтлана.

2.2. Жижиг дунд үйлдвэржилтийн бодлогын талаар:

2.2.1. Сумын эдийн засагт нөлөө үзүүлэхүйц, орон нутгийн түүхий эдэд түшиглэсэн томоохон болон жижиг дунд үйлдвэрүүдийг хөгжүүлж, ДНБ үйлдвэрлэлтийг 2023 оныхоос 2 дахин нэмэгдүүлэнэ.

2.2.2. ажлын байр олноор бий болгох, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах дараах үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжин хөгжүүлэнэ. Үүнд:

- Тоосго, блокны үйлдвэр
- Эсгий, эсгий эдлэлийн үйлдвэр.
- Ахуйн үйлчилгээний үйлдвэр.
- МАА-н бүтээгдэхүүний анхан шатны боловсруулалт хийх үйлдвэр.
- Монгол гэр, тавилгын үйлдвэр
- Талх гурилан бүтээгдэхүүний үйлдвэр.

2.2.3. Орон нутагт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг түлхүү хэрэглэхийг иргэддээ уриалж, төрийн худалдан авалтад орон нутгийн үйлдвэр, бизнес эрхлэгчид, баялаг бүтээгчид оролцохийг дэмжинэ.

2.2.4. Арбулаг сумын 2025-2028 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр боловсруулж, уг хөтөлбөрийг энэ 4 жилд үе шаттайгаар хэрэгжүүлэнэ.

2.3. Төсөв, санхүү, статистикийн талаар:

2.3.1. Орон нутгийн татварын бааз суурийг өргөтгөн, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлж, орон нутаг бие даан хөгжих бодлогыг баримтлана.

2.3.2. Төсөв санхүүгийн шинэчлэлийн бодлогыг үр дүнтэй хэрэгжүүлж, санхүүгийн албаны ажилтнуудыг чадавхижуулана.

2.3.3. Төр хувийн хэвшлийн статистик, хүн ам, өрхийн мэдээллийн сангийн баяжилт тооцооллыг сайжруулж, цахим үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлэнэ.

2.3.4. Төсвийн үр ашиггүй зардлыг танаж, хэмнэлтийн горимыг баримталж, төсвийг үр дүнтэй зарцуулана.

2.3.5. Орон нутагт хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, Хоршоо хөгжүүлэх сан болон орон нутгийн хөгжлийн сан бусад сангуудын үйл ажиллагааг хуулийн хүрээнд зохион байгуулана.

2.4. Аялал жуулчлалын талаар:

2.4.1. Аялал жуулчлалыг сумын эдийн засгийн туслах салбарын нэг болгон хөгжүүлэх хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлэнэ.

2.4.2. Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнийг сумандаа бий болгох түүх, соёлын болон орон нутагтай танилцах аялал жуулчлалыг дэмжин хөгжүүлэнэ.

ГУРАВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО:

Байгаль орчноо унаган төрхөөр нь хадгалан өвлүүлэх, эко системийн тэнцвэрт байдлыг хангахыг чухалчилна.

3.1.1. Байгаль орчныг хамгаалах, нөөцийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхэд нутгийн иргэд, олон нийтэд түшиглэсэн менежментийг хэрэгжүүлэнэ.

0000000009

3.1.3. “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг орон нутагт эрчимжүүлж, айл өрх бүр эзэмшлийн газартаа мод тарих аяныг өрнүүлж, бодлогоор дэмжинэ.

3.1.4. Ойн хөнөөлт шавьжтай тэмцэх, ойн түймэрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах менежментийг сайжруулж, мэргэжлийн байгууллагын оролцоотойгоор түүнтэй тэмцэх ажлыг эрчимжүүлэнэ.

3.1.5. Ус, хөрс, орчны бохирдолыг багасгах, түүнтэй хийх тэмцэлд төр, олон нийт, иргэдийн оролцоо, хяналтыг өндөржүүлж, ногоон байгууламжтай талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэнэ.

3.1.6. Ган, зуд, гал түймэр, үер, газар хөдлөлт зэрэг байгалийн гамшигаас сэргийлэх, болзошгүй эрсдэлийг бууруулах, ажлын шинэ менежментийг хэрэгжүүлэнэ.

3.1.7. Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэн, малын бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлэн, бэлчээр ашиглалтын журам гарган, малчдыг хариуцлагажуулана.

3.1.8. Голуудын хамгаалалтын зурвасыг шинэчлэн тогтоож, амралт, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх отог байгууламжийг Нялуу, бичигт хад орчимд хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор бий болгохыг дэмжинэ.

3.1.9. Цаг-уурын өртөөг бэхжүүлж, цаг агаарын мэдээ, мэдээллийг олон нийтэд шуурхай хүргэх, түгээх ажлын чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэнэ.

ДӨРӨВ. ДЭД БҮТЭЦ, СУМЫН ТӨВИЙН ТОХИЖИЛТЫН БОДЛОГО:

Сумын төвийг төлөвлөлттэйгээр хөгжүүлж, иргэдийн ая тухтай орчинд амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэхийг зорино.

4.1. Дэд бүтцийн талаар:

4.1.1. Сумын хөгжлийн “Жишиг сум” төслийн зураг төсөв, ТЭЗҮ-ийг хийлгэх, уг төслийг 2026 оноос эхлүүлэх арга хэмжээ авна.

4.1.2. Иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд газар эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх ажлыг хуулийн хүрээнд төлөвлөлтийн дагуу олгох, гэр бүлийн хэрэгцээний газар өмчлөлийг нэмэгдүүлэнэ.

4.1.3. Сумын нэгдсэн халаалтын зураг төсөв хийлгэж Улсын төсөвт суулгах ажлыг үе шаттай зохион байгуулах.

4.1.4. Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийн дагуу шинээр буй болж байгаа суурьшлийн бүсийн айл өрх, үйлчилгээний газруудыг цахилгаанаар хангах арга хэмжээ авна.

4.1.5. Сумын төвийн доторхи цахилгааны О4-ын шугамыг төмөр бетонон тулгууртай сип шугамаар солих, трансформаторуудыг шинэчилэх асуудлыг мэргэжлийн газруудаар шийдвэрлэх арга хэмжээ авна.

4.1.6. Хөдөөгийн багуудад хүчин чадал сайтай 4G сүлжээ бий болгож, хот айл, иргэдийн үүсгэл санаачилгаар “Starlink” үйлчилгээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авна.

4.1.7. Орон нутгийн чанартай зам даваануудыг засч сайжруулан, тэмдэгжүүлж, аюулгүй байдлыг хангахад анхаарна.

4.1.8. Сумын хилийн цэс, нутгийн зарим маргаантай заагуудын зэргэлдээх аймаг сумдын удирдлагуудтай тохиролцож, засгийн газарт тавьж шийдвэрлүүлэнэ.

4.2. Сумын төвийн тохижилтын талаар:

4.2.1. Хог хаягдлыг ялгах, дахин боловсруулах, байгальд ээлтэй аргаар устгах технологи, менежментийг судлан хэрэгжүүлэнэ.

4.2.2. Айл өрхүүдэд био жорлон, бохирын байгууламж байгуулах замаар нүхэн жорлонгоос татгалзах хөдөлгөөн өрнүүлж, хөрсний бохирдолыг бууруулана.

4.2.3. Золбин нохой, муур устгалт, хог цэвэрлэгээ, тээвэрлэлтийн ажлыг тогтмолжуулж, хууль журмуудын хэрэгжилтийг ханган ажиллана.

0000000011

4.2.4. Сумын төвөөс малтай иргэдийг гаргах, малчны хороолол бий болгон суурьшуулах асуудлаар иргэдийн дунд хэлэлцүүлэг зохион байгуулж шийдвэрлэнэ.

4.2.5. Улиралын чанартай хүнс, бараа материал борлуулах төвлөрсөн цэг талбайтай болох журам гарган хэрэгжүүлж, ил задгай худалдааг цэгцлэнэ.

ТАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО:

Төрийн албыг хүний эрхийг дээдэлсэн, ил тод нээлттэй, мэргэшсэн, чадварлаг, ёс зүйтэй, хариуцлагатай алба болгон төлөвшүүлэнэ.

5.1.1. Төрийн албаны аливаа шийдвэр гаргалтад хүний эрхийн мэдрэмжтэй хандаж, хүний эрхийг хангах үндэсний II хөтөлбөрийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэнэ.

5.1.2. Нутгийн захиргааны байгууллагын тогтоол, шийдвэр, гэрээ хэлцэл, мэдээллийн санг олон нийтэд нээлттэй, ил тод болгоно.

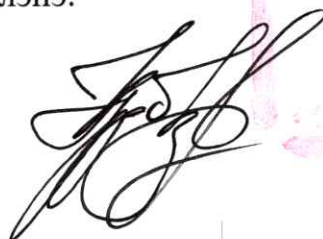
5.1.3. Орон нутагт авлигатай тэмцэх, шударга бус зүйлийг үл тэвчих сэтгэлгээ хандлагыг бүх нийтэд төлөвшүүлэнэ.

5.1.4. Төрийн албаны бүх шатанд хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлж, тэдний нийгмийн баталгааны бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэнэ.

5.1.5. Төрийн бүх үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэхийг чухалчилж, “Ухаалаг E-mongolia” системийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, “ХУР-ДАН” төвийн үйлчилгээг нэвтрүүлэнэ.

5.1.6. Төрийн үйлчилгээнд процессын дахин инженерчлэл хийж, аливаа шат дамжлагыг бууруулж, иргэд бизнест шуурхай чадварлаг, чанартай үйлчилгээ үзүүлэхийг эрхэмлэнэ.

5.1.7. Төрийн албан хаагчдын ажлын хариуцлага, үр дүнг үнэлэх гүйцэтгэлийн үнэлгээний тогтолцоог үр дүнтэй нэвтрүүлэнэ.

0000000012

5.1.8. Нийгмийн дэг журам хангах, гэмт хэрэг зөөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, түүнтэй тэмцэх, талаар 2025-2028 оны төлөвлөгөө гарган, түүнийг үе шаттай хэрэгжүүлэнэ.

0000000013